NORGES FISKARLAG
FISKARLAGETS SERVICEKONTOR AS

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler	Dato
202203607	2022/213-9	Jan Henrik Sandberg, 976 82 469	15.09.2022

Innspill til identifisering av nye områder for fornybar energiproduksjon til havs – Uttalelse fra Norges Fiskarlag

Bakgrunn:
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har fått i oppdrag fra Olje- og energidepartementet (OED) å identifisere nye områder for utbygging av vindkraft til havs. Det skal identifiseres arealer som er tilstrekkelig til å bygge ut minimum 30 GW (tilsvarende om lag 340 Hywind Tampen-anlegg) innen 2040. Oppdraget skal gjennomføres i samråd med andre direktorat, bl.a. Fiskeridirektoratet. Nærmere bestemt går oppdraget ut på:

- Å vurdere om noen av de 13 områdene fra 2012, som ble konsekvensutredet, men ikke åpnet, skal konsekvensutredes på nytt for mulig utbygging.
- Å vurdere om nye områder skal åpnes for energiproduksjon til havs.
- Å vurdere om arealutnytting på de to områdene som allerede er åpnet kan økes.
- Å utarbeide en tidsplan som muliggjør for første tildeling av areal for vindkraft til havs i 2025.

NVE har i denne sammenhengen bedt om innspill til nye områder/områdetyper som bør vurderes utredet for vindkraftverk til havs, mulige endringer av områdene som ble konsekvensutredet i 2012, samt eventuelle utvidelser av områdene som allerede er åpnet (dvs. Sørlige Nordsjø II og Utsira Nord). Oppdraget skal etter planen oversendes OED 30. april 2023.

Innspill fra Norges Fiskarlag:
Norsk fiskerinæring er helt avhengig av et rent og rikt hav. Fiskerinæringa er også en sentral historisk forutsetning for at Norge i dag har råderett, og dermed også mulighet til å drive annen næring, slik som vindkraft, i et sjøareal tilsvarende seks ganger Norges landareal.

Fiskarlaget tar klimaproblematikken på høyeste alvor, og erkjenner at også utbygging av vindkraftverk til havs vil kunne bidra til å dekke betydelige deler av samfunnets behov for ny fornybar energi. Fiskarlaget har nettopp derfor i store trekk akseptert åpning av bl.a. Sørlige nordsjø II og Utsira Nord. Vår forutsetning har hele tiden allikevel vært at utbygging av vindkraftverk til havs ikke må ødelegge for havmiljøet, viktige gyte- og oppvekstområder eller fiskernes driftsgrunnlag. Dette må etter vårt syn kunne dokumenteres før åpning av områder, og før utarbeidelse av konsekvensutredninger.

Fiske-, gyte- og oppvekstområder skal ha første prioritet:
Både bunnfaste og flytende vindturbiner søkes fortsatt plassert på relativt grunt vann, noe som ofte sammenfaller med våre aller beste fiskebanker og gyteområder. Etter vårt syn vil det verken vil være miljøriktig, klimavennlig eller samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge ut vindkraftverk til havs der hvor dette vil være til hinder for klimavennlig og lønnsom høsting av sunn sjømat.

Selv om Norges Fiskarlag og medlemslagene gjennom flere år har hatt en omfattende dialog med vindkraftselskap, vindkraftorganisasjoner og med statsforvaltningen, så har erfaringene hittil ikke

bare vært gode. Situasjonen synes nå å være bedre. Ikke minst har fiskerinæringa fått forsikringer fra regjeringen om at vindkraftverk ikke skal bygges ut i viktige fiske-, gyte- og oppvekstområder.

Da havenergiloven ble vedtatt i 2010 slo Stortinget fast at «*det er avgjørende at en satsing på havenergi lar seg forene med god sameksistens med fiskeriinteressene*». Det synes nå å være oppnådd felles forståelse for at dette viktige prinsippet må gjelde for all utbygging av vindkraft til havs, også etter petroleumsloven. I utgangspunktet er det derfor kun områder uten nevneverdige fiskeriinteresser som nå er aktuelle for utbygging av vindkraftverk i norske havområder.

Et sentralt spørsmål i det videre arbeidet er hvordan de viktige fiske-, gyte- og oppvekstområdene skal defineres og kartlegges. Fiskeridirektoratet har nylig gjennomført et stort og viktig arbeid med å oppdatere datagrunnlaget om fiskeriene. Dette ikke minst som grunnlag for å kunne identifisere mulige områder for utbygging av vindkraftverk til havs på en god måte. Selve kartene er nå lagt ut på Fiskeridirektoratets kartportal: https://portal.fiskeridir.no/havvind. Det er imidlertid fortsatt usikkerheter i dette datagrunnlaget. Selv om kartene til Fiskeridirektoratet utgjør et svært godt utgangspunkt, så må de derfor suppleres med informasjon fra aktive fiskere.

Arealbehov:
Den 11. mai i år la regjeringen fram en «Kraftfull satsing på havvind», der målet var å tildele områder for installering av 30 GW til havs innen 2040. Denne ambisjonen ble den 9. juni også vedtatt i Stortinget, i forbindelse med behandlingen av tilleggsmeldingen til energimeldingen.

Etter at Stortinget gjorde sitt vedtak, har det oppstått stor usikkerhet om reelt arealbehov. Fram til i dag har man i norsk havvindpolitikk lagt til grunn et arealbehov på 4900 km2 (70x70 km), for utbygging av 30 GW vindkraft. Dette på bakgrunn av innspill fra vindkraftbransjen selv og flere forskningsmiljø. Våren 2022 forventet også OED at vindkraftverk til havs ville ha en utnyttelsesgrad på 5-7 MW/km2 (jf. høringsdokumentene til inndeling av Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II i utlysningsområder). Med en slik utnyttelsesgrad vil det også være tilstrekkelig å avsette 4900 km2 for installering av 30 GW vindkraft til havs. Som kjent er nærmere 3600 km2 havareal allerede åpnet for vindkraftutbygging i norske farvann. I så fall vil det være tilstrekkelig å tildele ytterligere 1300 km2 fram til 2040. Det vil være ganske uproblematisk, selv i Nordsjøen.

Vi konstaterer at OED nå har gitt NVE i oppdrag å identifisere minst 13 000 – 15 600 km2 havareal for ny utbygging av vindkraft. Det tilsvarer 5-6 ganger arealet til Sørlige Nordsjø II, og utgjør et areal mange ganger større enn det som hittil har blitt forutsatt. Som kjent vil områder med vindkraftverk i åpent hav i realiteten ikke lenger kunne brukes til fiske. Vi forutsetter derfor at NVE i dette oppdraget kun skal identifisere bruttoområder, som senere kan bli vurdert utredet, og at det aktuelle arealet som faktisk skal åpnes for utbygging vil være en brøkdel av dette.

Innspill til nye områder:
Som vist til ovenfor, så bør det i utgangspunktet ikke være behov for veldig store nye havarealer for å bygge ut 30 GW ny vindkraft i våre farvann. Areal er en begrenset ressurs, og det begynner allerede å bli trangt om plassen, særlig i Nordsjøen. Det er derfor helt nødvendig å øke arealutnyttelsen i de områdene som allerede er åpnet for utbygging, fortrinnsvis til 5-7 MW per km2, slik OED opprinnelig la opp til i høringen av utlysningsområder innen Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II. Vi forutsetter allikevel at det også innenfor de åpnede områdene tas nødvendige hensyn til gytefelt for tobis, seilingsleder m.m., slik Norges Fiskarlag, Fiskarlaget Vest og Fiskebåt beskrev i våre uttalelser til den overnevnte høringen.

Fiskarlaget har de siste 2-3 årene hatt om lag 70 møter med 12-13 ulike vindkraftkonsortier. Vi erfarer at samtlige av disse ønsker utbyggingsarealer i Sør-norske farvann. Ingen av dem har gitt inntrykk av at de ønsker å etablere seg nord for Vestlandet. Det er derfor i Nordsjøen arealkonfliktene kan bli desidert størst. Det må hensyntas i det videre arbeidet.

Det har allikevel vært regional interesse for utbygging av et vindkraftverk utenfor Helgeland. Her har behovet for en stor utbygging i området kalt Trænabanken/Træna Vest/Ytre Helgeland blitt begrunnet med et scenario som beskriver en enorm økning i kraftforbruket regionalt fram til 2030. Nærmere bestemt vises det til at kraftforbruket på Helgeland vil øke med mellom 9,5 TWh – 13,5 TWh innen 2030 (NVE og Helgeland Kraft AS oppgis som kilde). Vi erfarer at disse tallene er sterkt overdrevne. Slikt sett vil det neppe være behov for å åpne noe stort område for vindkraft til havs utenfor Helgeland nå. Det foreslåtte området er også et viktig fiskeområde, gyteområde og vandringsområde for sild, og er derfor uansett uaktuelt å åpne for vindkraftutbygging. Det har imidlertid vært dialog om et område av mindre omfang, lenger til havs, som i liten grad vil ødelegge for fiskeriene. Den dialogen vil fortsette. En utbygging av vindkraft utenfor Helgeland vil

etter det vi erfarer også være avhengig av 78% oljeskatt-støtte, gjennom kobling til Skarv-feltet der AkerBP er operatør, evt. også annen statsstøtte. Det er knyttet stor usikkerhet til dette. Mulighetene for subsidier, inkludert statlig oljeskatt-støtte, bør derfor avklares nærmere før en avgjør omfanget av vindkraftutbygging til havs utenfor Helgeland.

I Nord-Norge har også området kalt «Sandskallen» utenfor Sørøya i Finnmark tidligere vært foreslått utredet for vindkraftutbygging. Dette området er svært viktig for flere fiskerier, og derfor uaktuelt å bygge ut. Vi konstaterer at det heller aldri har vært noen interesse fra vindkraftselskapenes side for å bygge ut vindkraftverk i dette området.

Området Sørlige Nordsjø I, slik det er beskrevet i Strategisk konsekvensutredning fra 2012, er etter vårt syn heller ikke aktuelt for utbygging. I dette området er det bl.a. flere viktige fiskeområder og store gyteområder for tobis.

De siste årene har det imidlertid blitt utviklet ny teknologi for sikker og kostnadseffektiv fortøyning av såkalte flytende vindturbiner på dypere vann (3-700 m). Det gjør det mulig å etablere vindkraftverk innenfor store områder som ikke er i nevneverdig konflikt med fiskeriene. Aktuelle nye områder, som kan utredes for vindkraftverk til havs i denne runden, er derfor:

- Deler av Norskerenna i Nordsjøen/Skagerrak. Her er det også relativt kort avstand til fastlandet og lite nettap før tilkobling til det norske kraftnettet.

- Områder utenfor sokkelkanten i Norskehavet, der det ikke foregår nevneverdig fiskeri.

Kunnskapsmangler må hensyntas:
Det er fortsatt store kunnskapsmangler om effekter av vindkraftverk på fiskeri, gyteområder og havmiljø. Ikke minst fører vindkraftverk til vedvarende høy støy under vann. Dette kan påvirke vandringer og gyteatferd negativt, særlig for pelagiske arter som sild, tobis og makrell. Også elektromagnetiske felt fra strømkabler ser ut til å kunne påvirke negativt. Fiskere i bl.a. Skottland opplever nå at flere fiskearter synes å skremmes, og at fangstene går ned i nærområdene til vindkraftanlegg. Inntil vi har etablert tilfredsstillende kunnskap om disse problemstillingene må en derfor legge til grunn en føre var-holdning, ikke minst der vindkraftverk søkes lagt til gyteområder, oppvekstområder eller vandringsruter for viktige bestander.

Det bør også nevnes at det er positivt at nye forskningsprosjekt, som vil gi mer kunnskap om de overnevnte problemstillingene, nå er i ferd med å starte opp. For at hensynet til dagens kunnskap, kunnskapshull og nye forskningsresultater skal kunne inkluderes i arbeidet med å identifisere nye områder for vindkraft til havs, mener Fiskarlaget at også Havforskningsinstituttet må få anledning til å delta aktivt i NVEs gruppe, som nå skal vurdere dette.

Vi håper på en fortsatt god dialog med NVE og andre om dette viktige arbeidet. Vi er i den anledning naturligvis tilgjengelige for å bidra med utfyllende opplysninger, eller svare på spørsmål.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet.

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.

NORGES FISKARLAG og **Fiskarlagets Servicekontor AS** Postboks 1233 Torgard, 7462 Trondheim
E-post: fiskarlaget@fiskarlaget.no www.fiskarlaget.no Telefon: 73 54 58 50
Organisasjonsnr.: Norges Fiskarlag 938 500 290 Fiskarlagets Servicekontor 984 152 094